

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
Муниципальное образование "Окинский район"
МАОУ " Орликская СОШ"

РАССМОТРЕНО
МО учителей начальных классов

Руководитель МО
Унжуева / Унжуева Б.Б. /

Протокол №1 от 31.08.2023г.

СОГЛАСОВАНО
Зам.директора по УВР

Л. Я. Молорова /Л. Я. Молорова /

Протокол №1 от 31.08.2023г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор школы

Б. Д. Шарастепанов /

Приказ № 68/5 от «4» сентября 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
учебного предмета «Буряад хэлэн»
для 2 класса начального общего образования
на 2023-2024 учебный год

с. Орлик 2023г.

Тайлбари бэшэг.

Буряад хэлэн хургуулида гол шухала предметүүдэйн нэгэн болоно. Юундэб гэхэдэ:

- 1) хургуулида хурагшадые арадай ниитын байдалда аргагүй ехэ үүргэ дүүргэдэг хэлэндэ (аман болон бэшэмэл хэлэндэ) хургана;
- 2) хурагшад өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ арадайнгаа ниитын байдалтай, ажахытай, байгаалитай танилсана гээшэ. Түрэлхи хэлэн хурагшадай бэшэ предметүүдые үзэхэдэнь үндэһэ хууринь боложо үгэнэ. Тиимэһэ түрэлхи хэлэээ хайн мэдэһэн хурагша ород, хари хэлэнүүдые бэлээр, гүнзэгыгөөр ойлгодог, шудалдаг гээшэ;
- 3) түрэлхи хэлэ үзэхэдөө хурагшадай ухаан бодол хүгжэдэг. Түрэлхи хэлэнэйнгээ фонетикэ, грамматика, орфографи (бэшэмэл хэлэн), орфоэпи (аман хэлэн), лексикэ, стилистикэ (үгын найруулга) үзэхэдөө хурагшад ухаан бодолоороо бодожо, логическа тобшололнуудые хэнэ. Өөрынгөө түрэлхи хэлэнэй онсо илгаануудые бэшэ хэлэнүүдтэй (илангаяа ород хэлэтэй) сасуулна, онсо илгаануудыень илгаруулна. Иигэжэ хурагшадай ухаан бодол саашадаа хүгжэнэ гээшэ;
- 4) түрэлхи хэлэн хурагшадаа хүмүүжүүлхэ гол зэмсэгынь болоно; тэдэнэр өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ буряад арадайнгаа түүхэ, уг гарбал, соёл, ёһо заншалнуудтай танилсажа, дуратай болоно, сэгнэжэ хурана. Энэ хэрэгтэ аргагүй ехэ үүргэ түрэлхи хэлэн дүүргэнэ гээшэ.

Буряад хэлэ заалгын зорилгонууд:

Эхин шатын классудта үзэгдэхэ буряад хэлэнэй программа гол шухала гурбан бүлэгһөө бүридэнэ: грамотада хургалга ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ, фонетикэ, лексикэ, грамматика ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ, литературна уншалга ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ.

2-дохи класста буряад хэлэ заалгын гол зорилгонууд гэхэдэ:

1. хурагша бүхэниие зүбөөр, хайнаар, уран гоеор, удхыень ойлгуулан уншуулжа хургаха;
2. Эли тодоор, ойлгосотойгоор хэлүүлжэ, алдуугүйгөөр, сэбэр гоеор бэшүүлжэ хургаха,
3. Үхибүүдэй аман ба бэшэмэл хэлэлгы баяжуулха, ухаан бодолыень хүгжөөхэ;
4. Оршон тойронхи юумэнүүд тухай хурагшадай мэдэсые үргэдхэхэ;
5. Түрэлхи хэлэндээ, тэрэнэй баялигта хурагшадай хонирхолые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, тон дуратайгаар хүмүүжүүлхэ;
6. хурагшадай зохоохы абьяас элирүүлхэ, хүгжөөхэ.
7. хүмүүнэй үнэ сэнтэй хараа бүрилдүүлхэ (формирование ценностных ориентиров личности);
8. олоһон мэдэсэнүүдээ, шадабаринуудаа, дадалнуудаа гүнзэгырүүлэн нарижуулжа хургаха.

Буряад хэлэнэй хэшээлнүүдэй дүнгүүд.

Ами бэеын дүнгүүд (личностнэ):

- эрдэм хуралсалда хайн хандасатай болохо;
- түрэлхи хэлэ үзэхэ хонирхол бүрилдэхэ;
- хуралсалай ном соо дурадхаһан шэнжэлхы ажалда хонирхол бүрилдэхэ;
- амжалта туйлаха шалтагаануудые мэдэрхэ;
- хүнэй сэдхэлэй болон бодолнуудайнь юртэмсэ ойлгохо, бодомжолхо;

- хүнэй үйлэ хэрэгтэ өөрын сэгнэлтэ үгэхэ шадабаритай болохо;
- түрэл арадтаа, түрэлхи хэлэндээ унтаршагүй дурлал түрэхэ.
- нигүүлсэхы найхан сэдхэл хүмүүжүүлэгдэхэ;

Регулятивна дүнгүүд:

- һуралсалай зорилго шиидхэхэ арганууды мэдэрхэ;
- табиһан зорилгодоо тааруулан, ажал ябуулгаяа түсэблэхэ хөөрэлдөөндэ хабаадалсаха;
- текстнүүдтэй хүдэлхэ үгтэһэн тусхайта тэмдэгүүды ойлгохо;
- багшын хүтэлбэри доро һуралсалайнгаа үйлэ ябаса хинаха;
- даабари дүүргэхэдээ, эдэбхи гаргаха;
- өөрынгөө шадабари, мэдэсэ зүбөөр сэгнэхэ.
- бэсэ даанги ажал эмхидхэхэ

Познавательна дүнгүүд:

- аман ба бэшэмэл мэдээсэл хэхэ;
- һуралсалай зорилго шиидхэхэ элдэб арганууды мэдэрхэ;
- үзэжэ байһан зүйлнүүдээ шухала ба юрын шэнжээр анализлаха;
- өөрынгөө тэмдэглэһэн шэнжэнүүдээр юумэ шэнжэлхэ, зэргэсүүлхэ, бүлэглэн хубаарилха(классифицировать);
- тобшолон гаргаха арганууды мэдэхэ;
- үзэжэ байһан үзэгдэлнүүдэй ушар шалтагаанай холбоо мэдэхэ;
- текст соо хэрэгтэй мэдээсэлээ олохо;
- үзэжэ байһан материалаа өөрынгөө дүршэлтэй зэргэсүүлхэ;
- текст дотор табиһан асуудалда харюу олохо;
- уран үгын удхыень тайлбарилха;
- харша болон дүтэрхы удхатай үгэнүүды олохо;
- танигдаагүй үгэнүүдэй удхыень текст соо тухайлха.

Коммуникативна дүнгүүд:

- бүлэгэй ажалда һонирхол үзүүлхэ;
- зүбөөр асуудал табиха;
- бүлэгэй ажалда нэгэ һанал зүбшэн хэлсэхэ;
- хэлэлгын уран арганууды (голос, темп, мимика, жест, движение) хэрэглэн хүнтэй харилсаха;
- хүнэй һанамжа зүбөөр ойлгохо, тэрээндэ хүндэтэйгөөр хандаха;
- хамтын ажал анхарха, өөрынгөө һанамжа оруулха;
- нравственна ойлгосонууды(хани барисаан, түрэл гарал, гэр бүлэ, үетэн нүхэд) мэдэрхэ;
- хамтын ажалай дүн сэгнэхэ.

Багша һурагшадаа литературна хэлэнэйнгээ гол түлэб фонетическэ болон синтаксическа онсо илгаанууды ехэнхидээ ойлгуулха ёһотой. Энэ ойлгоһон мэдэсэнүүдыень бодото байдал дээрэ һурагшадтаа хэрэглүүлжэ һургаха, зүбөөр, уран гоёор, найруулан уншуулжа, аман хэлээр

хэрэглэгдэһэн гү, али бэшэгдэһэн юумээр удхын, логическа талаһаа зүбөөр зохёогдоһон бэе бэетэйгээ холбоотой, бэе бэеһээ дулдыдаһан юрын мэдүүлэлнүүдые зохёолгожо, хэлүүлжэ, бэшүүлжэ хургаха; орфографическа болон сэглэлтын гол түлэб дүримүүдые ойлгуулаад, зүбөөр, алдуугүйгөөр хурагшадые бэшүүлжэ хургаха; үгэнүүдые болон тэдэнэй дүрсэнүүдые аман хэлэндээ литературнаар үгүүлжэ хургаха; хурагшадайнгаа нютаг хэлэнүүдэй алдуунуудые уридшалан мэдэжэ абаад, бодото дээрэнь заһаха. Эхин хургуулиин багшанар иимэрхүү зорилгонуудые бээлүүлхээс оролдохо болоно.

Буриад хэлэнэй грамматика ба бэшэгэй дүрим үзэлгэ

Хоёрдохи классһаа эхилжэ буриад хэлэнэй грамматика ба бэшэгэй дүрим үзэгдэхэ болоно. Эхин классуудта грамматика ба бэшэгэй дүримүүдһээ эгээл хүнгэн мэдэсэнүүд оруулагданхай. Эхин классай хурагшад үгын фонетическэ бүридэлтэй, зарим хэлэлгын хубинуудтай ба тэдэнэй шухала түхэлнүүдтэй, простой мэдүүлэлэй янзануудтай, мэдүүлэлэй гэшүүдтэй, бэшэгэй дүримүүдтэй танилсаха болоно.

Хурагшадые үгын лексическэ удха шанартай, олон ондоо болон дүтэрхы удхатай үгэнүүдтэй практическаар танилсуулха. Хурагшад грамматикын болон бэшэгэй дүримүүдтэй танилсажа, хэлэ шудалан үзэлгэдэ хабаатай арга хэрэгсэлнүүдые түрэл түрэлөөрнь илгажа ба тэдэнээ зэргэсүүлэн хаража үзэхэ, тобшолол гаргаха шадабаритай болохо зэргэтэй.

Эхин классуудта үзэхэ программа гурбан бүлэгтэ хубаагдана: «Абяан ба үзэгүүд», «Үгэ», «Мэдүүлэл».

I. Абяанууд ба үзэгүүд.

Энэ бүлэгтэй гол шухала ойлгосонуудые хурагшад нэгэдэхэ класста ойлгожо абана. Хоёрдохи класста бэшэгэй дүримүүд сооһоо гол шухалань түргэн ба удаан аялгануудые, дифтонгнууд, йотированна аялгануудые үгэ соо зүб хэрэглэжэ, бэшэжэ хуралга болоно. Эдэниие хоёрдохи класста ойлгуулбашье, гурбадахи класста бүри орёо шэнэ дүримүүдые хэрэглэжэ дабтаха, бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Энэ «Абяан ба үзэгүүд» гэхэн бүлэг соо хэлэгдэһэн арга хэрэгсэл ойлгуулхадаа, нютаг нютагай хэлэнэй диалектын илгаануудта тусгаар анхарал табигдажа, багша нютагай хэлэнэй онсо шэнжэнүүдые хараадаа абажа, абяан ба үзэгүүдые үгэ соо зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ, хуралгада тусгаар упражнени саг үргэлжэ дүүргүүлхэ болоно. Олонхи үгэнүүд хэлэгдэ һэндээ адляар бэшэгдэдэг ха юм. Гэбэшье зарим абяанууд үгүүлэгдээшэһээ ондоо үзэгөөр тэмдэглэгдэдэг бшуу. Жэшэнь, *адхана*, *худхана*, *набиша*, *тобишо*, *нягта*, *Цогто* г.м. үгэнүүдтэ **т**, **п**, **к** абяан дуулдаашье һаань, тэдэнэй орондо **д.б**, **г** үзэгүүдые бэшэнэбди. Үшөө тиихэдэ *тамга*, *эмгэн*, *арһан*, *нарһан*, *һалгай*, *тулга* г.м. үгэнүүдтэ **м**, **р**, **л** хашалгануудай хойно тодо бэшэ **а,о,э** аялгануудые бэшэнэгүйбди. Энэ дүрим гурбадахи класста үгын анхан һуурида тодо бэшэ түргэн аялгануудые бэшэхэ дүрим гарахадаа ойлгуулха болоно.

II. Үгэ

Программа соо үгы лексическэ ба грамматическа талаһаань хаража үзэхэ гэхэн эрилтэ табигдана. Лексикээр теоретическэ мэдээнүүдые ойлгуулха гэхэн асуудал табигданагүй. Харин грамматикын ба орфографиин дүримүүдые үзэхэ зуураа гансал практическа упражненинүүдые дүүргэхэ болоно.

Хурагшад үгэ гээшэ бодото байдалай элдэб юумэнүүдые харуулһан элдэб удхатай байдаг, мэдүүлэл соо, илангаяа холбоотой хэлэлгэ соо ороходоо, бүри шэнэ удхатай болодог, ондо ондоогоор үгүүлэгдэдэг, үгэнүүд дүтэрхы гү, али тад ондоо удхатай байжа болодог гэхэн ойлгосо абаха болоно.

Үгын бүридэл гурбадахи класста үзэгдэхэ. Тиихэдэ һуури залгалта тухай ойлгуулаад, тэдэниие бэшэхэ дүримүүдтэйн танилсуулха. Үгын һуури соо тодо бэшэ түргэн аялгануудые, үгын һүүлдэ тодо бэшэ ээ, эй аялгануудые бэшэхэ дүримдэ анхарал табигдаха. Үгын үндэһэн ба суффикс тухай түрүүшын ойлгосо абаха болоно.

Хэлэлгын хубинууд тухай ойлгосонууд хоёрдохи классһаа эхилжэ үгтэнэ. Хэлэлгэ сооһоо **Хэн? Юун? Юу хэнэб? Ямар?** г.м. асуудалда харюусаһан үгэнүүдые оложо һуралга хадаа юумэ, шанар тэмдэг, үйлэ нэрлэһэн үгэнүүдтэй танилсуулна.

III. Мэдүүлэл.

Эхин классуудай һурагшад иимэ гурбан янзын мэдүүлэлнүүдые ойлгожо абаха: 1) мэдүүлэлэй янзанууд: юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд тухай; 2) мэдүүлэлэй гэшүүд тухай; 3) мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй удхын холбоо тухай. Эдэ мэдээнүүдтэй һурагшад дүрбэн жэлэй туршада танилсаха болоно.

Хоёрдохи классай һурагшад «Юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд» гэхэн ойлгосотой боложо, үгэнүүдые дуугаараа илгажа (удхын сохилто) һурана, дээрэ хэлэгдэхэн мэдүүлэлнүүдэй сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр хэрэглэжэ һурана. Үшөө тиихэдэ нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ – мэдүүлэлэй шухала гэшүүд гэхэн ойлгосотой болохо.

Буряад хэлэн

Һуралсалай түсэбэй ёһоор 2-дохи класста буряад хэлэ шудалан үзэлгэдэ 3 час үгтэнэ. Жэл соо 102 час болоно.

Һуралсалай жэлэй һүүлдэ 2- дахи классай һурагшад иимэ мэдэсэ ба дүй дүршэлтэй болоһон байха:

- түргэн ба удаан аялгануудай, дифтонгнуудай, йотирована аялгануудай илгаас мэдэхэ;
- аялгануудай тааралдалые мэдэхэ;
- абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые мэдэхэ;
- мэдүүлэлэй дунда ехэ үзэгөөр бэшэгдэдэг үгэнүүдые мэдэхэ;
- мэдүүлэлэй һүүлдэ табигдадаг сэглэлтын тэмдэгүүдые мэдэхэ;

Һурагшад иимэ шадабаритай болохо:

- багшын уншажа үгэхэдэ, 25 – 30 үгэтэй текстые алдуугүйгөөр, гоё сэбэрээр бэшэхэ;
- фонетическэ шүүлбэри хэхэ;
- аялган хашалган хоёрые илгажа шадаха;
- түргэн ба удаан аялгануудые зүбөөр хэлэжэ, бэшэжэ шадаха;
- хатуу ба зөөлэн хашалгануудые зүбөөр хэлэжэ, бэшэжэ шадаха;
- абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые зүбөөр хэлэжэ, бэшэжэ шадаха;
- мэдүүлэл сооһоо шухала гэшүүдые оложо, тэрээн соохи үгэнүүдэй удхын холбоое асуудалаар олохо (аман үгөөр);
- хамтаараа табиһан түсэбэй ёһоор (30 – 35 үгэтэй) һургалгын изложени бэшэжэ һураха;

БҮРАЛСАЛАЙ ЗҮЙЛЭЙ УДХА

№	Үалбаринууд ба сэдэб	Сагай тоо			Электронные (цифровые) образовательные ресурсы
		Хамта дээрээ	Шалгалтын хүдэлмэринүүд	Практическа хүдэлмэринүүд	
	I-дэхи үалбари Мэдүүлэл				
		10	1		Хэлэлгэ соо мэдүүлэл илгах. Хэн, юун тухай хэлэгдэһэн үгэнүүдые мэдүүлэл сооһоо илган олохо. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүдтэй (нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ) танилсалга. Мэдүүлэлэй һүүлдэ табигдадаг асууһан ба шангадхаһан тэмдэгүүдтэй танилсаад, тэдэнээ бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха. Үзэһэн грамматическа формонуудые хэрэглэн, мэдүүлэлнүүдые зохёожо шадаха. Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо тухай ойлгожо абаад, схемэ хэрэглэн харуулжа шадаха.
1.1	Мэдүүлэл тухай ойлгосо.	1			
1.2	Мэдүүлэлэй эхинэй ехэ үзэг	1			
1.3	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд.	1			
1.4	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд ямар нэрэтэйб?	1			
1.5	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоон	1			
1.6	Хэлэлгэ соо элдэб янзын мэдүүлэлнүүд хэрэгтэй	1			
1.7	Юрэ хөөрэхэн мэдүүлэл	1			
1.8	Асууһан мэдүүлэл	1			
1.9	Шангадхаһан мэдүүлэл	1			
1.10	Шалгалта Диктант.	1	1		
II-дохи үалбари Үгэ. Абьян ба үзэгүүд					
		37	2		Аялган ба хашалган абьянууд, тэдэнэй илгаанууд. Түргэн ба удаан аялганууд, тэдэнэй илгаанууд. Ай, ой, эй, уй, үй абьянуудые зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ һураха. Хатуу ба зөөлэн хашалганууд, тэдэниие зүбөөр үгүүлжэ, илгажа шадаха. Үе, үгэнүүдые үеэрнь һалгааха. Үгэ таһалжа, нэгэ мүрһөө нүгөө мүртэ оруулжа һураха. Эрэ, эмэ, эрсэ аялгануудые зүб илгажа, үгэ соо эрэ, эмэ аялгануудые холин худхангүй бэшэжэ һураха. Аялганай тааралдал ба һубарил. Энэ дүрим тон һайнаар ойлгожо абаад, бэшэг дээрэ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха. Үгын эхин үедэ,
2.1	Үгэ юунһээ бүридэдэг бэ?	1			
2.2	Аялган, хашалган абьян ба үзэгүүд	1			
2.3	Үгын үе	2			
2.4					
2.5	Үгэ таһалжа, шэнэ мүртэ бэшэлгэ	3			
2.6					
2.7					
2.8	Буряад алфавит	1			
2.9	Абьян ба үзэгүүд	1			
2.10	Түргэн ба удаан аялганууд	2			
2.11					
2.12	Дифтонгнууд	1			

2.13	Йотированна я, е, ё, ю аялганууд	2			дунда, һүүлдэ у-ү, уу-үү, уй-үй, ы-ии, өө-ээ аялгануудые бэшэхэ дүримүүд. Абтаһан үгэнүүд тухай ойлгосо. Абтаһан үгэнүүдэй сохилтотой аялгание зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ һураха. Абтаһан үгын а, о, э аялган һүүлнүүдые зүбөөр бэшэжэ һураха. Илгаһан хатуу ба зөөлэн тэмдэгүүд. , тэдэниие зүбөөр хэрэглэжэ шадаха. Үгын дунда ба һүүлдэ б-п, г-к, д-т хашалгануудые зүбөөр бэшэхэ дүршэлтэй болохо. Алфавит сээжээр мэдэхэ. Словарь сооһоо багшын заабаряар хэрэгтэй үгэнүүдые алфавидай гуримаар буулгажа бэшэхэ.
2.14					
2.15	Шалгалта Диктант.	1	1		
2.16	Алдуугаар хүдэлмэри	1			
2.17	Аялган үзэгүүдэй зүб бэшэлгэ	1			
2.18	Аялганай тааралдал. Аялганай хубарил	1			
2.19	Аялганай хубарил	1			
2.20	Түргэн у – ү.	1			
2.21	Удаан уу - үү	1			
2.22	Дифтонг уй - үй	1			
2.23	Удаан ы – ии	1			
2.24	Удаан өө - ээ	2			
2.25					
2.26	Үзэхэнөө дабталга	1			
2.27	Хашалган абьян ба үзэгүүд	1			
2.28	Хонгёо ба бүдэхи хашалганууд	1			
2.29	Хатуу ба зөөлэн хашалганууд	1			
2.30	Хашалгануудые зөөлэрүүлхэ арганууд	1			
2.31	Зөөлэн тэмдэгэй үүргэ	1			
2.32	Зөөлэн хашалган болголго	1			
2.33	Б хашалган	1			
2.34	Г хашалган	1			
2.35	Д хашалган	1			
2.36	Шалгалта. Диктант.	1	1		
2.37	Алдуугаар хүдэлмэри	1			
III-дахи халбари Абтаһан үгэнүүд					
		6	1		Абтаһан үгэнүүд тухай ойлгосо Абтаһан үгэнүүдые бэшэхэ дүрим Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые зүб бэшэлгэ Илгаһан хатуу тэмдэгтэй абтаһан үгэнүүд
3.1	Абтаһан үгэнүүд тухай ойлгосо	1			
3.2	Абтаһан үгэнүүдые бэшэхэ дүрим	1			
3.3	Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые зүб бэшэлгэ	1			
3.4	Илгаһан хатуу тэмдэгтэй абтаһан үгэнүүд	1			

3.5	Шалгалта. Диктант.	1	1		
3.6	Алдуугаар хүдэлмэри	1			
IV-дэхи халбари Юумэнэй нэрэ					
		12	1		
4.1	Юумэнэй нэрэ тухай ойлгосо	1			Юумэнэй нэрэ. Хэн? юун? гэхэн асуудалнуудта харюусадаг үгэнүүд. Юумэнэй нэрын тоо, тэдэнэй илгаанууд. Юумэнэй нэрын зохилдол. Юумэнэй нэрын хүүл залгалтанууды абадаг тухай ойлгосо (асуудалнуудаар). Тусхайта юумэнэй нэрэнүүд. Хүнэй нэрэ, обог, фамилин, амитадта үгтэхэн нэрын, хото, тосхон, хада уулын, гол мүрэнүүдэй нэрын эхиндэ ехэ үзэг бэшэлгэ.
4.2	Юумэнэй нэрэ – хэлэлгын хуби	1			
4.3	Юумэнэй нэрын тоогоор хубилалга	1			
4.4	Юумэнэй нэрын үгын түхэл	1			
4.5	Тусхайта юумэнэй нэрэнүүд	4			
4.6					
4.7					
4.8					
4.9	Юумэнэй нэрын хубилха ёһо	2			
4.10					
4.11	Шалгалта.	1	1		
4.12	Алдуугаар хүдэлмэри	1			
V-дахи халбари Үйлэ үгэ					
		6	1		Үйлэ үгэ. Юу хэнэб? яанаб? гэхэн асуудалнуудта харюусадаг үгэнүүд. Үйлэ үгэ – шухала гэшүүн, мэдүүлэл сооһоо илгажа хуралга.
5.1	Үйлэ үгэ тухай ойлгосо	1			
5.2	Үйлэ үгэ – хэлэлгын хуби	1			
5.3	Үйлэ үгэ – мэдүүлэлэй шухала гэшүүн	1			
5.4	Дабталга	1			
5.5	Диктант «Ойн онтохон»	1	1		
5.6	Алдуугаар хүдэлмэри	1			
VI-дахи халбари Тэмдэгэй нэрэ					
		6	1		Тэмдэгэй нэрэ. Ямар? гэхэн асуудалда харюусадаг үгэнүүд. Тэмдэгэй нэрын юумэнэй нэрэтэй холбоо оложо хуралга. Тэмдэгэй нэрэнүүды хэлэлгэ сооһоо, бэшэгтэ хэрэглэжэ хуралга. Синонимууд, антонимууды ойлгосо, хэрэглэжэ шадаха.
6.1	Тэмдэгэй нэрэ тухай ойлгосо	1			
6.2	Тэмдэгэй нэрэ – хэлэлгын хуби	1			
6.3	Тэмдэгэй нэрын юумэнэй нэрэтэй холбоо	1			
6.4	Адли болон харша удхатай үгэнүүд тухай ойлгосо	1			
6.5	Изложени «Жэргэмэл»	1	1		
6.6	Алдуугаар хүдэлмэри	1			

VII-дохи халбари Үгын үндэһэн. Түрэл үгэнүүд					
		7	1		Үгын үндэһэн тухай юрэнхы ойлгосо. Нэгэ үндэһэтэ үгэнүүд. Тэдэнэй үндэһэ олохо дүршэлтэй болохо.
7.1	Түрэл үгэнүүд тухай ойлгосо	1			
7.2	Нэгэ үндэһэтэ үгэнүүд	1			
7.3	Үгын үндэһэ илгалга	1			
7.4	Адли хубитай үгэнүүд	1			
7.5	Дабталга	1			
7.6	Диктант «Байгал»	1	1		
7.7	Алдуугаар хүдэлмэри	1			
VIII-дахи халбари Хэлэлгэ					
		10	1		Хөөрэлдөөн, рассказ, асуудал болон харюу. Багшын хүтэлбэри доро багахан рассказда асууһан гү, али юрэ хөөрэхэн мэдүүлэлнүүдтэй түсэб табижа шадаха. Хэлэлгэ мэдүүлэлнүүдхээ бүридэдэг гэжэ ойлгосо. Аман хэлэлгэ ба бэшэгэй хэлэлгэ ойлгосо. Монолог, диалог зохёожо шадаха. Уг гарбал мэдэжэ абаха. Текст нэрлэжэ шадаха, текстын бүлэг зүб бэшэлгэ. Текстын хубинуудые хөөрөжэ һуралга, хубинуудые хубаажа һуралга. Текстын янзанууд: зураглал, домоглол зохёожо бэ бэшэжэ шадаха
8.1	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ?	1			
8.2	Монолог, диалог	1			
8.3	Текст тухай ойлгосо	1			
8.4	Абзац	1			
8.5	Текстын хубинууд	2			
8.6					
8.7	Текстын янзанууд: зураглал, домоглол	2			
8.8					
8.9	Һургалгын изложени	1	1		
8.10	Алдуугаар хүдэлмэри	1			
IX-дэхи халбари Хэлэлгын нюусанууд					
		8	1		Фразеологизмуудые ойлгосо. Хэрэглэн хэлэжэ шадаха. Тогтомол холбоо үгэнүүд: оньһон үгэнүүд болон таабаринуудтай танилсалга бэ сээжэлдэлгэ.Түргэн ба удаан аялгануудые, дифтонгнуудые, йотированна аялгануудые дабталга. Аялганай тааралдал ба хубарил, абтаһан үгэнүүдые бэхижүүлгэ. Хэлэлгын хубинуудай илгаа.
9.1	Фразеологизмууд	2			
9.2					
9.3	Оньһон үгэнүүд болон таабаринууд	1			
9.4	Дабталга	1			
9.5	Шалгалта	1	1		
9.6	Үзэхэнөө дабталга	3			
9.7					
9.8					
	Хамта дээрээ	102 ч.	10ч.		

БҮРАЛСАЛАЙ ТҮСЭБ

№	Сэдэб	Сагай тоо			Түсэблэһэн болзор	ЭЦОР
		Хамта дээрээ	Шалгалтын хүдэлмэринүүд	Практическа хүдэлмэринүүд		
1	Мэдүүлэл тухай ойлгосо.	1ч				
2	Мэдүүлэлэй эхинэй ехэ үзэг	1ч				
3	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд.	1ч				
4	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд ямар нэрэтэйб?	1ч				
5	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоон	1ч				
6	Хэлэлгэ соо элдэб янзын мэдүүлэлнүүд хэрэгтэй	1ч				
7	Юрэ хөөрэхэн мэдүүлэл	1ч				
8	Асууһан мэдүүлэл	1ч				
9	Шангадхаһан мэдүүлэл	1ч				
10	Шалгалта Диктант	1ч	1			
11	Үгэ юунһээ бүридэдэг бэ?	1ч				
12	Аялган, хашалган абяан ба үзэгүүд	1ч				
13	Үгын үе	2ч				
14						
15	Үгэ таһалжа, шэнэ мүртэ бэшэлгэ	3ч				
16						
17						
18	Буряад алфавит	1ч				
19	Абяан ба үзэгүүд	1ч				
20	Түргэн ба удаан аялганууд	2ч				
21						
22	Дифтонгнууд	1ч				
23	Йотированна я, е, ё, ю аялганууд	2ч				
24						
25	Шалгалта Диктант	1ч	1			
26	Алдуугаар хүдэлмэри	1ч				
27	Аялган үзэгүүдэй зүб бэшэлгэ	1ч				

28	Аялганай тааралдал. Аялганай hubарил	1ч				
29	Аялганай hubарил	1ч				
30	Түргэн у – ү.	1ч				
31	Удаан уу – үү	1ч				
32	Дифтонг уй – үй	1ч				
33	Удаан ы – ии	1ч				
34	Удаан өө – ээ	2ч				
35						
36	Үзэхэнөө дабталга	1ч				
37	Хашалган абьян ба үзэгүүд	1ч				
38	Хонгёо ба бүдэхи хашалганууд	1ч				
39	Хатуу ба зөөлөн хашалганууд	1ч				
40	Хашалгануудыг зөөлэрүүлхэ арганууд	1ч				
41	Зөөлөн тэмдэгтэй үүргэ	1ч				
42	Зөөлөн хашалган болголго	1ч				
43	Б хашалган	1ч				
44	Г хашалган	1ч				
45	Д хашалган	1ч				
46	Шалгалта «Үбэл»	1ч	1			
47	Алдуугаар хүдэлмэри	1ч				
48	Абтаһан үгэнүүд тухай ойлгосо	1ч				
49	Абтаһан үгэнүүдыг бэшэхэ дүрим	1ч				
50	Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудыг зүб бэшэлгэ	1ч				
51	Илгәһан хатуу тэмдэгтэй абтаһан үгэнүүд	1ч				
52	Шалгалта «Шэнэ барилганууд»	1ч	1			
53	Алдуугаар хүдэлмэри	1ч				
54	Юумэнэй нэрэ тухай ойлгосо	1ч				
55	Юумэнэй нэрэ – хэлэлгын хуби	1ч				
56	Юумэнэй нэрын тоогоор хубилалга	1ч				
57	Юумэнэй нэрын үгын түхэл	1ч				

58 59 60 61	Тусхайта юумэнэй нэрэнүүд	4ч				
62 63	Юумэнэй нэрын хубилха ёһо	2ч				
64	Шалгалта «Голой эрьедэ»	1ч	1			
65	Алдуугаар хүдэлмэри	1ч				
66	Үйлэ үгэ тухай ойлгосо	1ч				
67	Үйлэ үгэ – хэлэлгын хуби	1ч				
68	Үйлэ үгэ – мэдүүлэлэй шухала гэшүүн	1ч				
69	Дабталга	1ч				
70	Диктант «Ойн онтохон»	1ч	1			
71	Алдуугаар хүдэлмэри	1ч				
72	Тэмдэгэй нэрэ тухай ойлгосо	1ч				
73	Тэмдэгэй нэрэ – хэлэлгын хуби	1ч				
74	Тэмдэгэй нэрын юумэнэй нэрэтэй холбоо	1ч				
75	Адли болон харша удхатай үгэнүүд тухай ойлгосо	1ч				
76	Изложени «Жэргэмэл» (х.138 упр.286)	1ч	1			
77	Алдуугаар хүдэлмэри	1ч				
78	Түрэл үгэнүүд тухай ойлгосо	1ч				
79	Нэгэ үндэһэтэ үгэнүүд	1ч				
80	Үгын үндэһэ илгалга	1ч				
81	Адли хубитай үгэнүүд	1ч				
82	Дабталга	1ч				
83	Диктант «Байгал»	1ч	1			
84	Алдуугаар хүдэлмэри	1ч				
85	Хэлэлгэ гэжэ юун бэ?	1ч				
86	Монолог, диалог	1ч				
87	Текст тухай ойлгосо	1ч				

88	Абзац	1ч				
89	Текстын хубинууд	2ч				
90						
91	Текстын янзланууд: зураглал,	2ч				
92	домоглол					
93	Нургалгын изложени	1ч	1			
94	Алдуугаар хүдэлмэри	1ч				
95	Фразеологизмууд	2ч				
96						
97	Онъһон үгэнүүд болон таабаринууд	1ч				
98	Дабталга	1ч				
99	Шалгалта	1ч	1			
100	Үзэхэнөө дабталга	3ч				
101						
102						
	Хамта дээрээ:	102ч	10ч			